

Banken nemen nog steeds onverantwoorde risico's, zegt econoom Simon Johnson

‘Politiek lijdt aan post-Lehman-trauma’

De grote Amerikaanse banken boekten in het eerste kwartaal weer winsten alsof het 2006 is. Econoom Simon Johnson is er niet gerust op. „De prikkel om grote risico's te nemen is groter dan ooit.”

Door MARS VAN GRUNSVEN
NEW YORK. Simon Johnson kan het niet vaak genoeg zeggen: er zit niets anders op dan de confrontatie aan te gaan met Wall Street. De afgelopen dertig jaar is een handjevol banken zo groot en winstgevend geworden dat ze met hun macht en prestige het politieke landschap in Washington naar hun hand konden zetten. ‘Wat goed is voor Wall Street is goed voor Amerika’, was tegen het einde van de jaren negentig het credo in Washington. Onder invloed van deze ideologie konden de banken ongehinderd buitensporige risico's nemen, waarbij ze een enorme zeepbel creëerden die uiteindelijk tot de financiële crisis van 2007 en 2008 leidde.

Uit die crisis zijn de grote banken alleen maar groter en machtiger borgekomen, constateert Johnson nu. Daarom is het zaak de grote banken op te breken en strikte grenzen te stellen aan hun omvang. Gebeurt dat niet, dan is het wachten op de volgende financiële crisis, op de volgende reddingsactie door de Amerikaanse overheid en op de volgende verhoging van de nationale schuld.

Deze waarschuwing uit Johnson bijna dagelijks op *The Baseline Scenario*, zijn in academische kringen goed gelezen blog, en op *Economix*, het economische blog van *The New York Times*. Met co-auteur James Kwak werkte hij zijn ideeën over de financiële sector dieper uit in de bestseller *13 Bankers* (13 Bankiers). Het heeft hem niet bijzonder geliefd gemaakt bij de bestuurders van de grote banken, vertelt hij in een telefonisch interview. „Bijna iedereen in de financiële sector onderschrijft mijn analyse en vindt wat ik voorstel niet onredelijk”, zegt Johnson. „Behalve de mensen in de top van de grootste banken. Die vinden dat de wereld hun banken nodig heeft en dat mensen als ik hen onrechtvaardig behandelen.”

Binnen een dergelijk narratief past dat topbankiers heel veel geld horen te verdienen. Johnson: „De belangrijkste reden om bezwaar tegen een dergelijk wereldbeeld te maken, is dat het deze mensen aanzet tot het nemen van risico's die de maatschappij enorme schade kunnen berokkenen. En de VS heeft al zoveel problemen op te lossen – die hoeven we niet te verergeren door deze banken zichzelf nogmaals op te laten blazen.”

De cijfers over het eerste kwartaal van de grote banken waren spectaculair. Betekent dit dat ze in elk geval weer gezond zijn?

„Het betekent dat ze niet insolvent zijn of verlies maken. Maar ze hebben niet genoeg kapitaalreserves. Daarom zouden ze geen dividend mogen uitbetalen en maak ik me zorgen over hun stabiliteit, vooral die van de allergrootste waarvan we weten dat die de afgelopen jaren slecht geleid zijn, zoals Citigroup en Bank of America. Gelet op de uitlatingen van de bestuursvoorzitters van grote banken als Barclays en Deutsche Bank lijken overigens ook de Europese banken weer bereid zeer grote risico's te nemen.”

Het is alsof de prikkels om risico's te nemen nauwelijks veranderd zijn sinds de crisis.

„Ik denk dat die prikkels zelfs sterker zijn geworden. De crisis heeft bewezen dat er geen nadelen kleven aan risicovol gedrag, alleen al omdat niemand op Wall Street juridisch is vervolgd. En banken als Citigroup en Bank of America weten dat ze *too big to fail* (zo groot dat de overheid zich geen faillissement kan veroorloven, red.) zijn. Zolang het goed gaat, pro-

‘Er kleven geen nadelen aan risicovol gedrag. Niemand op Wall Street is juridisch vervolgd.’ Foto Vincent Mentzel

fiteren de managers en – tot op zekere hoogte – de aandeelhouders. Gaat het mis, dan draagt de maatschappij, dus ook de belastingbetaler, de last.”

In uw boek bepleit u een grote confrontatie met Wall Street, vergelijkbaar met Teddy Roosevelt die ruim een eeuw geleden de kartels brak. Is de regering-Obama daartoe in staat?

„Ze kunnen het wel, maar ze willen niet. Tijdens en sinds de crisis hebben gelegenheden genoeg gehad, maar in plaats daarvan hebben ze de

banken op ruimhartige wijze gered. Recentelijk nog hadden ze zich hard kunnen maken voor strengere regulering dan wat we nu met de Dodd-Frank-hervorming hebben gekregen. Maar het lijkt wel alsof de mensen in de regering lijden aan een soort post-Lehman-trauma: ze willen niets doen dat eventueel de kredietmarkten zou verstoren. Daarmee zijn ze vrijwillige gevangenen van de financiële sector geworden. En wat deed Peter Orszag, een van de slimste mensen uit de regering-Obama, na-

dat hij zijn baan als budgetdirecteur van het Witte Huis opgaf? Hij accepteerde een topbaan bij Citigroup.”

Ziet u ter rechterzijde wel mensen die bereid zijn de banken aan te pakken?

„Het gaat hier nauwelijks om rechts of links. In intellectuele kringen is men het er allang over eens dat de grote banken te machtig zijn en moeten worden opgebroken. Allan Meltzer en John Cochrane, maar ook Joe Stiglitz en Paul Krugman hebben dergelijke dingen gezegd. De poli-

cv Simon Johnson

Uitgesproken Brit Simon Johnson (1954) is hoogleraar ondernemerschap aan de MIT Sloan School of Management in Cambridge, Massachusetts, en een senior fellow bij het Peterson Institute for International Economics, een denktank in Washington. Het grote publiek kent hem echter vooral van zijn snedige analyses van de wereld-economie op zijn blog op *Baselinescenario.com* en op *Economix*, het economische blog van *The New York Times*. Zijn opiniestukken verschenen tevens in onder meer *The Washington Post*, de *Wall Street Journal*, en de *Financial Times*. Van maart 2007 tot augustus 2008 was Johnson hoofdecounoom bij het Internationaal Monetair Fonds. In maart 2010 publiceerde hij met co-auteur James Kwak de bestseller ‘13 Bankers: the Wall Street takeover and the next financial meltdown’, een waarschuwing voor de groeiende macht van de Amerikaanse financiële sector en het gevaar daarvan voor de wereldeconomie.

tiel is het probleem: die is te sterk beïnvloed door campagedonaties en lobbyisten. Met als gevolg dat rechts helemaal niets wil doen, en links niet verder wilde gaan dan Dodd-Frank, wat natuurlijk een zwakke hervormingswet was. Het is fijn dat we nu een vorm van consumentenbescherming hebben, maar de wet doet te weinig aan het indammen van systematische risico's. Maar het grootste probleem vormt het toezicht: dat valt nog steeds voor een groot deel onder de verantwoordelijkheid van Financiën, waar de cultuur nog altijd neigt naar bewondering voor de financiële sector.”

Als u het voor het zeggen had, hoe zou u de sector hervormen?

„Ik zou de banken verplichten meer kapitaalreserves aan te houden – 30 procent, het vereiste dat we in commercieel vastgoed hanteren, lijkt me uitstekend. Dat haalt de angst voor falen uit de kredietmarkten. Daarnaast dienen alle grote banken een testament op te stellen, waarin ze aangeven hoe ze zouden moeten worden opgebroken opdat ze niet de markt verstoren in het geval ze in zwaar weer terechtkomen. Dat dwingt ze ook hun eigen problemen onder ogen te zien.”

In More money than God stelt Sebastian Mallaby dat hedgefondsen de toekomst zijn van de financiële sector, omdat ze beter zijn in het beheersen van risico's. Bent u het daarmee eens?

„Veel hedgefondsen zijn omgevallen tijdens de laatste crisis, en dat is goed: falen hoort bij een markteconomie. Maar ook hedgefondsen kunnen te groot worden om failliet te kunnen gaan. Wat is dan nog het verschil met een zakenbank? Alleen het etiket dat we erop plakken.”

U heeft voorspeld dat we op weg zijn naar de volgende grote financiële crisis zolang we niet ingrijpen. Ziet u al de contouren van de volgende crisis?

„Het is nog te vroeg in de cyclus. We moeten eerst nog door de fase waarin iedereen optimistisch wordt en waarschuwingen begint te negeren. Dat duurt vermoedelijk nog een paar jaar. Daarna zou het me niet verbazen als de zeepbel ditmaal ergens in de opkomende markten zal opzwellen. Dit weet ik wel: als de wereld nog afhankelijker wordt van financiële activiteiten en de financiële sector, dan zal de volgende crisis erger zijn dan de laatste.”